



## KULTURSENSITIV INTERVJU OM FÖRÄLDRASKAP

Denna intervjumodell är avsedd som hjälp för yrkesutbildade personer inom social- och hälsovården som i sitt arbete möter barnfamiljer som flyttat till Finland eller till Sverige från andra länder. Målet med intervjun är att få en så bra uppfattning som möjligt om familjens situation och föräldrarnas tankar. Den yrkesutbildade kan ställa frågorna i valfri ordning och formulera dem med egna ord. Språket ska vara så enkelt och tydligt som möjligt. Alla frågor behöver inte ställas. Den yrkesutbildade personen ska alltid själv bedöma vilka frågor det lönar sig att ställa till föräldrarna och i vilken ordning.

Intervjun består av fyra olika delar. Intervjun kan göras i delar under flera möten och vissa delar kan förbigås om den yrkesutbildade redan känner till de saker som efterfrågas eller om de inte gäller familjen. Varje del innehåller kärn- och hjälpfrågor. Hjälpfrågorna ger mer information till exempel om föräldrarna inte spontant berättar om saken. Om intervjuaren behöver närmare information om något kan han eller hon också ställa egna frågor. Rubriker och presentations- texter har antecknats enligt tema i intervjustommen, men dessa ska inte läsas upp för dem som intervjuas. Anvisningar för intervjuaren har markerats med kursiv stil i texten. Också ord som kan bytas ut mot det uttryck föräldrarna använder eller mot barnets namn har markerats med kursiv stil.

Det är viktigt för familjerna att det ges en bakgrund och motivering till frågorna och att de ställs på ett vänligt och individuellt sätt. Det är viktigt att de yrkesutbildade personerna försöker undvika att intervjun låter som ett myndighetsförhör utan gör intervjusituationen angenäm och trygg. Man kan berätta för föräldrarna att de inte behöver svara på alla frågor. Man kan gå vidare med intervjun om föräldrarna inte vill svara på en viss fråga. I slutet av intervjun är det bra att tacka föräldrarna för diskussionen och ge positiv respons kring deras öppenhet/samarbete/mod.

Vissa frågor kan också ställas till barnen om de är med på mottagningen. Då ska frågan vid behov anpassas så att den passar barnen bättre. Observera dock att det för vissa föräldrar och barn kan vara främmande att man ställer frågor direkt till barnet.

Denna intervjustomme har utarbetats som en del av projektet för *grundande av en riksomfattande stödjande struktur för arbetet för psykisk hälsa hos flyktingar och spridning av kunskaper* (projektet PALOMA2, 2019–2021) som koordinerats av Institutet för hälsa och välfärd (THL). Projektet finansieras av EU:s asyl-, migrations- och integrationsfond AMIF.

## Presentation av intervjun för föräldrarna

Vi vill lära känna er familj bättre. Vi hoppas att vi får information om er familjs situation, önskemål och behov. Vi vill förstå era tankar bättre. Föräldrarna känner bäst till sina egna barns och familjens angelägenheter och hur det är att vara förälder till sitt eget barn. Det finns inga rätta eller felaktiga svar på frågorna. Om något är svårt eller oklart, fråga. Det är frivilligt att svara på alla frågor.

*Diskussionen kan inledas till exempel genom att fråga ”Vill ni först berätta något om er familj? Vad skulle ni vilja prata med oss om?”*

# DEL 1: Familjens språkliga och kulturella bakgrund

I det här avsnittet finns frågor om föräldrarnas och barnets modersmål samt etniska och kulturella bakgrund. Den etniska eller kulturella bakgrunden kan vara mycket viktig för vissa familjer medan den är mindre viktig för andra. Genom att bekanta sig med familjen och dess bakgrund stöder man ett fungerande samarbete. Frågor som gäller språket påverkar praktiska frågor och barnets utveckling.

## Språkkunskaper

### Kärnfrågor

Vilket eller vilka språk talar ni i er familj?

Vilket eller vilka språk talar ni med *barnet*? Talar ni olika språk i olika situationer?

I hurdan miljö växte ni föräldrar upp när ni var barn?

Gick ni i skola?

På vilket språk har ni föräldrar studerat?

Kan ni läsa eller skriva på något språk?

*OBS! Läskunnighet kan vara en skamfylld sak för icke-läskunniga vuxna, så det lönar sig att vara så sensitiv som möjligt då man berör detta ämne.*

*Föräldrar till barn över 5 år:*

Har *barnet* gått i skola? På vilket språk har *barnet* fått undervisning?

### Hjälpfrågor

Vilket språk vill ni använda när ni besöker oss? *OBS! Den anställda bör kontrollera på vilket språk föräldrarna önskar få information om tidsbokning och andra meddelanden, om detta ännu inte är känt.*

Vilket/vilka är ert föräldrars modersmål?

## Familjens kulturella bakgrund och etniska identitet

### Kärnfrågor

Kan ni berätta något om er familjs bakgrund? Till exempel var ni är födda?

Är er etniska eller religiösa bakgrund viktig för er familj eller *barnet*?

Har *barnet* utsatts för mobbning eller trakasserier på grund av sin etniska eller religiösa bakgrund?

Lär ni *barnet* seder från ert tidigare hemland eller det språk som talas där? Äter ni mat från ert tidigare hemland?

*OBS! I stället för "tidigare hemland" kan man använda landets eller områdets namn. Familjen kan ha bott i flera olika länder och det är bra att från fall till fall fundera på vilken term det är bäst att använda.*

Vad vill ni att *barnet* lär sig om ert tidigare hemland eller till exempel om er religion?

### Hjälpfrågor

Har ni bott i något annat land än i ert födelse-land och i Finland/Sverige?

Vilken är er familjs etniska och religiösa bakgrund?

Hur förhåller man sig till *barnets* etniska eller religiösa bakgrund i skolan eller på daghemmet?

## DEL 2: Familjens liv i Finland/Sverige och invandrarbakgrund

I det här avsnittet samlas bakgrundsinformation om familjens liv in. En del av frågorna kan vara mycket känsliga för föräldrarna. Det är bra att säga högt att det ibland känns svårt att svara på frågorna och att man frågar om dessa saker för att kunna hjälpa till. Dessa frågor kan också ställas i ett senare skede om förtroendet med familjen ännu inte har byggts upp.

Det är bra att samla in information om invandringen separat av varje familjemedlem. De kan ha kommit till landet vid olika tidpunkter och på olika vägar. Barn som är födda utanför den egna gemenskapen eller det tidigare hemlandet kan enligt föräldrarna och släkten vara sårbara eller speciella, vilket kan påverka hur de förhåller sig till barnet.

### Familjens liv i Finland/Sverige

#### Kärnfrågor

Hur har er familjs liv i Finland/Sverige varit?

Kan ni i Finland/Sverige vara sådana föräldrar som ni vill vara?

Behöver ni information om föräldraskap eller barnuppfostran i Finland/Sverige?

Har ni fått vänner i Finland/Sverige? Har ni släktingar här?

Många upplever diskriminering eller fördomar, det vill säga rasism, i Finland/Sverige. Har ni föräldrar eller *barnet* några sådana upplevelser?

Hur har familjens vardag och rutiner förändrats efter att ni kom till Finland/Sverige? Hur har *barnets* liv förändrats?  
*OBS! Barnet kan ha fötts i Finland/Sverige och då måste frågan anpassas.*

Finns det något ni föräldrar saknar från livet innan ni kom till Finland/Sverige? Saknar *barnet* något från ert tidigare hemland?  
*OBS! Barnet kan ha fötts i Finland/Sverige och då måste frågan anpassas.*

#### Hjälppfrågor

Vad har varit bäst för er i Finland/Sverige?  
Vad har varit svårast för er i Finland/Sverige?

Vad önskar ni av framtiden i Finland/Sverige? Är ni oroliga för framtiden?

Till exempel information om skolan, daghemmet eller något annat i Finland/Sverige?  
Kan vi hjälpa er på något sätt?  
Finns det något ni vill fråga oss?

Vad förväntar sig familjemedlemmar eller släktingar som bor i ert tidigare hemland av er? Försörjer ni dem eller skickar ni pengar till dem?

### Kärnfrågor

Hur har flytten till Finland/Sverige påverkat ni föräldrars välbefinnande? Och hur har den påverkat *barnets* välbefinnande?

Hur går det med er föräldrars parförhållande just nu? Behöver ni hjälp i ert parförhållande?

*OBS! Detta kan vara en känslig fråga och föräldrarna kan bli förvånade över varför man frågar om föräldrarnas parförhållande i samband med barnets angelägenheter.*

### Hjälprågor

Vill ni berätta varför ni lämnade ert tidigare hemland?

## Invandrarbakgrund

### Kärnfrågor

När lämnade ni ert tidigare hemland? Lämnade hela familjen landet samtidigt?

Upplevde ni föräldrar eller er familj svåra saker innan ni kom till Finland/Sverige?

Vissa människor har utsatts för förföljelse eller våld. Har ni föräldrar eller er familj upplevt sådana här saker? Kan ni berätta något för mig om era upplevelser?

*OBS! Överväg om du kan fråga om upplevelser av våld i barnens närvaro. Även partnerns och tolkens närvaro kan påverka viljan att berätta om sina erfarenheter.*

Har *barnet* upplevt eller sett saker som inte är bra för barn att se eller uppleva? Har *barnet* till exempel sett då ni föräldrar utsatts för våld? Har *barnet* utsatts för våld?

*OBS! Överväg om du kan fråga om upplevelser av våld i barnens närvaro.*

Människor som lämnar sitt hemland upplever ofta olika förluster. Upplevde ni föräldrar att ni förlorade någon när ni lämnade ert tidigare hemland?

Vilka förluster har *barnet* upplevt?

Hur håller ni kontakt med släktingar som bor i ert tidigare hemland? Hur ofta?

Har *barnet* separerats från viktiga personer i ert tidigare hemland? Och under resan eller här i Finland/Sverige?

### Hjälprågor

Vill ni berätta varför ni lämnade ert tidigare hemland?

Vilka viktiga och närstående personer var ni tvungna att lämna?

## ODEL 3: Barnets problem ur föräldrarnas synvinkel och erfarenheter av hjälp

I det här avsnittet besvarar föräldrarna frågor om barnets sjukdom, problem eller den utmaning som har lett till att de blivit klienter inom tjänsten. Med hjälp av frågorna strävar man efter att få information om familjens erfarenheter och om hur allvarliga problemen är samt om den hjälp föräldrarna önskar.

### Kärnfrågor

Vi skulle vilja höra er föräldrars tankar om varför ni kom hit i dag.

*OBS! Du kan betona för föräldrarna att det här inte finns några rätt eller fel svar och att det är viktigt att höra föräldrarnas egna tankar för att de yrkesutbildade och föräldrarna ska förstå varandra.*

Kan ni beskriva det problem som gör att ni är här?

*OBS! Om föräldrarna sätter ord på problemet eller orsaken till besöket, använd i fortsättningen detta uttryck i stället för "problemet".*

Hur påverkar *problemet* er familj?

Hur allvarligt anser ni föräldrar att *problemet* är?

Kan ni prata om *problemet* med någon?

Hur syns *problemet* i skolan eller på daghemmet? Har lärarna eller barnskötarna nämnt *problemet*?

Hade *barnet* problem/utmaningar/svårigheter i ert tidigare hemland?

*OBS! Barnet kan ha fötts i Finland/Sverige och då måste frågan anpassas.*

Vad anser ni att påverkar *barnets* problem?

### Hjälppfrågor

Hur har de övriga familjemedlemmarna upplevt *problemet*? Är de oroliga?

Vad är orsaken till *problemet* enligt de övriga familjemedlemmarna? Vad tycker vänner eller andra närstående?

Hur förhåller sig de övriga familjemedlemmarna till att ni kommer hit?

Hur viktig är religionen eller andlighet i er familj? Vilken betydelse har religionen eller andlighet i denna situation?

Tror ni att *barnets* etniska bakgrund kan påverka *problemet* på något sätt, negativt eller positivt?

### Kärnfrågor

Har er familj bekymmer som försvårar *problemet*? Till exempel svårigheter på daghemmet, i skolan, med grannar, i parrelationen, på jobbet, i studierna, gällande penningfrågor eller något annat?

### Hjälpfrågor

## Erfarenheter och önskemål om hjälp

### Kärnfrågor

Föräldrar söker hjälp eller stöd för olika problem på olika platser, till exempel hos läkare eller religiösa samfund. Vilken hjälp har ni fått för detta *problem*?

Har ni fått sådan hjälp som ni föräldrar ansett vara viktig i er familjs situation? Vad har inte hjälpt er?

Känner ni att vi ibland missförstår er? Kan vi göra något annorlunda så att er familj och ert barn får hjälp?

Har det varit svårt för er familj att få hjälp i Finland/Sverige? Har till exempel språkliga eller kulturella skillnader gjort det svårare att få hjälp?

### Hjälpfrågor

Har ni fått hjälp med *problemet* till exempel av familjen, vänner eller andra?

Ibland kan familjen och de yrkesutbildade personer som hjälper familjen ha olika tankar om vård och hjälp, särskilt om de kommer från olika kulturer. Hurdana erfarenheter har ni haft?

Vilka saker kan det uppstå missförstånd om i Finland/Sverige?



## DEL 4: Familjen, uppfostran och föräldraskap

Familjens struktur och uppfostringssätt är viktig bakgrundsinformation. Mor- och farföräldrar eller andra släktingar kan till exempel vara viktiga i barnets liv och ibland har de huvudansvaret för barnet. Visuella hjälpmedel, såsom släkträd eller nätverkskarta, kan användas som hjälp när föräldrarna berättar om sin familj.

En del av frågorna i detta avsnitt kan vara känsliga, till exempel frågor som berör aga. Om föräldrarna berättar om motsvarande handlingar som är förbjudna enligt finsk / svensk lag ska du följa myndighetsanvisningarna. Du ska också alltid tydligt motivera för föräldrarna varför aga är förbjuden i Finland/Sverige (t.ex. är agan skadlig för barnets utveckling och skrämmande för barnet). Dessutom ska föräldrarna erbjudas alternativa positiva uppfostringssätt och få stöd för att ta dem i bruk. Överväg enligt situationen när det är bäst att diskutera dessa frågor med föräldrarna. När du planerar mottagningssituationen ska du beakta att frågor om våld och gräl tvister tas upp i slutet av intervjun. Det är bra att i mån av möjlighet avsluta mottagningssituationen med neutrala eller positiva ärenden.

### Familjen

#### Kärnfrågor

Vem hör till er familj? Vilka alla bor i ert hem?  
*OBS! Kom också ihåg att fråga om andra viktiga personer i familjen. Föräldrarna kan ha barn från olika förhållanden. En del av barnen kan till exempel ha stannat kvar det tidigare hemlandet eller avlidit.*

Vilka andra viktiga personer finns i ert och *barnets* liv?

Vilka resurser och styrkor har er familj? Och *barnet*? Och ert parförhållande?

Hurdan är relationen mellan dig och *barnet*?  
*OBS! Ställ frågan separat till båda föräldrarna.*

Hurdan är relationen mellan *barnet* och de övriga familjemedlemmarna?

#### Hjälpprågor

*Barnet* är det (*första, andra, tredje...*) barnet i er familj. Innebär detta något särskilt?

Vilken ställning har *barnet* i er familj och släkt?

Skulle *barnets* ställning se annorlunda ut om ni bodde kvar i ert tidigare hemland?

Har *barnets* namn någon särskild betydelse? Har någon annan familjemedlem samma namn?



## Uppfostran och föräldraskap

### Kärnfrågor

Vem i er familj sköter *barnet* mest och tillbringar mest tid med *barnet*?

Deltar *barnets* syskon och andra släktingar i vården av *barnet*? På vilket sätt?

Är förhållandet mellan mamma och barn annorlunda än förhållandet mellan pappa och barn i er familj?

Vad tycker ni föräldrar och *barnet* om att göra tillsammans? Leker ni, gör ni hushållsarbete, handlar ni, äter ni tillsammans? *OBS! Om föräldrarna inte gör något tillsammans med sitt barn, bedöm varför. Om föräldrarna till exempel inte leker med barnet kan det bero på att det inte är vanligt i deras tidigare hemland eller att föräldrarna inte orkar.*

Hur fattar ni föräldrar beslut om barnuppfostran? Är ni av samma åsikt när det gäller uppfostran?

Hurdan tycker ni att en bra uppfostran är? Och hur ser ett bra beteende hos *barnet* ut?

Vilka saker önskar ni att *barnet* lär sig av familjen eller släkten?

Vilka uppgifter och skyldigheter anser ni att barn har? Är skyldigheterna olika för flickor och pojkar? Vilka skyldigheter har barnen i just er familj?

### Hjälpprågor

Har barnomsorgen förändrats sedan ni kom till Finland/Sverige?

Hur ser förhållandet mellan föräldrar och barn vanligtvis ut i ert tidigare hemland?

Brukar ni berätta historier för *barnet*? Hurdana historier berättar ni och på vilket sätt? Läser ni för *barnet*?

*OBS! Beakta att föräldrarna eventuellt är analfabeter när du ställer frågan.*

Hur visar man respekt i er släkt eller i er gemenskap?

*Om föräldrarna inte besvarar frågan spontant kan man till exempel fråga dem hur de tycker att barn ska bete sig i vuxnas sällskap.*

Hur visar man närhet och kärlek i er släkt eller i er gemenskap?

*Om föräldrarna inte besvarar frågan spontant kan man fråga dem om till exempel deras tankar kring beröring, fysisk närhet eller att berätta om sina känslor för *barnet*.*

### Kärnfrågor

Vad tänker ni att ett barn i denna ålder ska kunna?  
Vad tycker ni är viktigast i utvecklingen hos ett barn i denna ålder?

Hur uppmuntrar ni *barnet* eller hur belönar ni *barnet* för önskat beteende?

I familjer kan föräldrarna eller barnen och föräldrarna vara av olika åsikt och gräla. Vilka saker grälar ni om eller har ni olika åsikt om i er familj?

Hur sätter ni gränser för *barnet* och hur håller ni ordning?

Ibland kan föräldrar känna att de har varit för stränga eller hårda mot sitt barn. Har det någon gång hänt er eller är ni oroliga över att det kan hända er?

Hur behandlade era föräldrar er när ni var barn? Har ni till exempel blivit fysiskt bestraffade? Vad tycker ni om det nu?

Vad gör ni om *barnet* inte följer reglerna eller det som överenskommits?

Förekommer det våld i er familj?

Önskar ni få vår hjälp med *barnets* uppfostran?

### Hjälpprågor

Vilka färdigheter måste *barnet* lära sig? Vad förväntas av *barnet*? Har ni gjort något för att lära *barnet* att bli självständigt? Till exempel, i vilken ålder anser ni att *barnet* kan vara ensam hemma, sköta sina syskon, delta i hushållsarbetet eller gå ut och leka med kompisar?

Ignorerar ni *barnet* eller tar ni bort saker, till exempel godis eller spel?  
Håller ni fast *barnet*? Skriker ni? Luggar ni *barnet* eller ger *barnet* stryk? Hur tycker ni att det påverkar *barnet*?

Hur brukar man vanligtvis neka och tillrättavisa barn i ert tidigare hemland och i er egen gemenskap? Hur håller man ordning på barnen? Påverkas detta av barnets ålder eller kön?

Vad gör de övriga familjemedlemmarna och släktingar om *barnet* inte följer reglerna? Hur förhåller man sig i er gemenskap till att barn inte följer reglerna?

Vad anser ni att *våld* innebär?  
**OBS! Till exempel aga kan förklaras genom att berätta att det är ett sätt att begränsa *barnet* genom att bestraffa det fysiskt, till exempel genom att daska till, slå eller lugga *barnet*.**